

Å R S M E L D I N G

for

SOGN OG FJORDANE VILLREINNEMND, 2012

Sogn og Fjordane villreinnemnd har i 2012 bestått av følgjande medlemmar:

Kommune	Navn	Villreinområde
Askvoll	Astrid Halsteinsen	Sunnfjordsfjella
Gaular	Lars Egil Viken	Sunnfjordsfjella
Førde	Arnfinn Ringstad	Førdefjella og Sunnfjordsfjella
Jølster	Ragnhild Sæle	Førdefjella, Sunnfjordsfjella og Svartebotn
Gloppen	Sølvi Anne Espeland Hope	Førdefjella og Svartebotn
Naustdal	Olav Svoen	Førdefjella
Stryn	Astrid D. Raftevold	Svarebotn
Lærdal	Guro Eri Jakobsen	Lærdal/Årdal
Årdal	Ole Bjarne Hovland	Lærdal/Årdal og Vest-Jotunheimen
Luster	Astrid Eitrheim Lerum	Vest-Jotunheimen

Vara har vore:

Kommune	Navn	Villreinområde
Askvoll	Gunnar Osland	Sunnfjordsfjella
Gaular	Ole Johannes Øvretveit	Sunnfjordsfjella
Førde	Bodil Støfring	Førdefjella og Sunnfjordsfjella
Jølster	Per Inge Indrebø	Førdefjella, Sunnfjordsfjella og Svartebotn
Gloppen	Åse Marie Ravnestad	Førdefjella og Svartebotn
Naustdal	Inge Svorstøl	Førdefjella
Stryn	Olav Ø.- Skåden	Svarebotn
Lærdal	Jarle Molde	Lærdal/Årdal
Årdal	Martine Holsæter	Lærdal/Årdal og Vest-Jotunheimen
Luster	Svein Tore Heltne	Vest-Jotunheimen

Leiar har vore Astrid Eitrheim Lerum frå Luster og nestleiar har vore Lars Egil Viken frå Gaular. Sekretariatet har vore ved Aurland Naturverkstad AS i Aurland, med Siri Wølneberg Bøthun som ansvarleg sekretær. Nemnda har felles sekretær med villreinnemnda for Nordfjella og Fjellheimen. Det er nytta i alt 146 arbeidstimar i sekretariatet på vegne av villreinnemnda for Sogn og Fjordane.

Pålegg om å lyse ut villreinnemndenes sekretærstillingar etter siste valg, samt indre rokkeringar hos Aurland Naturverkstad, har ført til at Nordfjella og Fjellheimen villreinnemnd og Villreinnemnda for Sogn og Fjordane har fått ny sekretariatsadresse. Endringa trer i kraft ved årsskifte. Ny adresse er:

Siri Bøthun Naturforvaltning

Bøtun

6896 Fresvik

E-post: post@sbnatur.no/97514784

Siri Wølneberg Bøthun held fram som ansvarleg sekretær. Inkludert i oppdraget som fagleg rådgjevar er Per Aksel Knudsen, kan nås på tlf.: 32090965 eller e-post: peraksel@sbnatur.no.

Møteaktivitet:

Nemnda har hatt to plenumsmøter, dette var årsmøtet på Skei 11.04.12 og haustmøte også på Skei 07.11.2012. Utover dette har nemnda vore representert ved leiar, sekretær og/eller einskildmedlemmar i ulike samanhengar.

- Ei arbeidsgruppe med repr. frå Sunnfjordfjella, leiar, nestleiar og sekretær var i møte med Statnett, NVE og fylkesmannen ang. bygging av kraftlinje i Sunnfjordsfjella, i Sogndal 17.04.2012.
- Leiar og sekretær har vore på synfaring i samband med dispensasjonssak for veg i stølsområde ved Gjessingane, Turtagrø i Vest-Jotunheimen villreinområde.
- Villreininteressene har vore representerte i fagleg referansegruppe for verneområdestyret i Naustdal-Gjengedal lvo. gjennom felles representant med Førdefjella villreinutval ved Malvin Barlund, leiar i utvalet, det har vore eitt ordinært møte og eit arbeidsmøte ang. løypekjøringssøknad i 2012.

Arbeid i nemnda

Mykje av sakshandsaminga har gått føre seg gjennom bruk av internett og telefon, noko som sparar tid og ressursar. Nemnda har gjeve 6 skriftlege, vedtekne høyringsuttaler. I tillegg har sekretær sendt inn 1 uttale pr. e-post som administrativ uttale.

Nemnda har fylgd opp ein konfliktsak i samband med bygginga av 420 kV linje gjennom Sunnfjordfjella villreinområde (Ørskog – Sogndal), og me har sendt inn ein klagesak på offentleg vedtak (løyve til løypekjøring i Naustdal-Gjengedal lvo).

Det har og vore e-post og telefon dialog med sakshandsamarar hjå kommunar, fylkesmann, verneområdeforvaltar i Naustdal-Gjengedal lvo og med utvalsleiarane.

Økonomi

Villreinnemnda utarbeidde i 2012 for første gong eit eige budsjett, godkjend av fylkesmannen. I 2012 har kr. 200 000 vore avsett til drift av villreinnemnda for Sogn og Fjordane frå ein totalpott på kr. 600 000 til drift av dei to villreinnemndene i fylket (øvrige midlar er avsett til villreinnemnda for Nordfjella og Fjellheimen). Rekneskapstala frå 2012 syner eit underskot på ca. 9000,-. Det var budsjettet 30 500 for tiltak, denne posten har ikkje fått tilgjengelege midlar. Underskotet i høve budsjett på øvrige postar (totalt ca. 39 500) skuldast høgare utgifter til sekretariat samt auka utbetaling av møtegodtgjersle. Dette gjenspeglar aktiviteten i nemnda.

Viktige saker i villreinområda i Sogn og Fjordane i 2012:

- Kraftledning i Sunnfjordsfjella.
Under bygginga av 420 kV-leidning Ørskog – Sogndal gjennom Sunnfjordfjella villreinområde vart det ikkje teke tilstrekkeleg omsyn til villrein. Det var planar om omfattande arbeid inkl. helikopteraktivitet i kalvingsområde om våren. Villreinnemnda og villreinutvalet fekk eit møte Statnett der også NVE og fylkesmannen deltok. Resultatet var at restriksjonsona i høve omsyn til villrein vart utvida for mai månad, og helikopterflyging vart utsett i den mest sårbar perioden. Det vart og løyvd midlar til å setje inn ekstra oppsyn. Ved låg konfliktgrad kunne oppsynet sleppe til helikopter også innanfor restriksjonsperioden. Oppsynet vart gjennomført, og dialogen med anleggsleiinga fungerte greitt. Det trakk simler mot området, men dei forlot staden og fann seg eit nytt, ikkje tidlegare nytta kalvingsland lengre inn i villreinområdet.
- Pågående aktivitet vart likevel for mykje. Trass forseinkinga og ekstra trekk gjekk

heldigvis sjølve kalvinga bra, og det vart ikkje observert kasting av kalv. Sjølve linja sin verknad på områdebruken og trekk hjå rein står att å sjå i åra framover.

- Motorferdsle
Villreinnemnda har gjeve uttale i fleire motorferdslesaker, m.a. i Førdefjella, som inngår i landskapsvernområde. Me har og klaga på ein løyvesak. Dette gjaldt nye skiløyper i Førdefjella, inne i landskapsvernområdet. Klaga er under handsaming. Villreinnemnda merkar seg at verneområdestyret har ei særslig haldning til motorferdsle, og strevar for å få gehør for viktige omsyn. Det har og vore einskilde andre, mindre motorferdslesaker i andre område.
- Offerdal kraftverk
Villreinnemnda gav uttale til konsesjonssøknad for Offerdal kraftverk. Tiltaket ligg under grensa for teljande areal, men påverkar til ein vis gradbeiteområde, særleg nytta om våren. Utover mogleg uroing frå anleggssarbeid vil tiltaket truleg ha lite å seie for rein, nemndna bad om omsyn under anleggspérioden.
- Gjenoppbygging av villreinstamma i Vest-Jotunheimen
Utviklinga av stammen i Vest-Jotunheimen har vore positiv. Villreinutvalet har hatt tett og god overvakning av stamma. To GPS-merkte simler vart freista teke ut ila jakta for å få tak i data frå sendarane som no er ute av drift. Forsøka var dessverre misslykka. Det har ikkje vore ordinær jakt i 2012, dels grunna usikre utsikter i høve predasjon frå rovdyr.
- Utfordringa med små villreinstammer, genetikk
Villreinnemnda fekk hausten 2012 svar på brevet til DN frå november 2011, der me tok opp problemstillingar knytt til små villreinstammer og bad om at det vart gjort greie for nasjonal forvaltning sitt syn på ulike tiltak for å motvirke innavl, og særleg då synet på tilføring av tamreingenar. Svaret var eit udekt nei til alle formar for utsetting av tamme dyr. I praksis vart det og signalisert eit avslag for å setje ut ville dyr, då det vert sagt at ein ikkje vil få løyve til å fange inn ville dyr med formål om utsetting. Dette vil få konsekvensar for fleire av villreinområda i Sogn og Fjordane, og dessutan for fleire mindre villreinområder elles i landet. Villreinnemnda har tipsa redaktør av Villreinen om saka, og tema vert truleg gjeve spalteplass i neste nummer av bladet. Villreinutvala som vert berørt av saka freistar å sjå på alternative løysingar for å oppretthalde det genetiske mangfaldet i sine villreinområder, i god dialog med villreinnemnda. Tema vart teke opp på haustmøte i villreinnemnda, og nemndna har teke kontakt med eit pågående forskingsprosjekt om genetikk i små villreinområder (v. Kjersti Kvie). Villreinnemnda har og vedteke å invitere med seg utvalsleiarane i eit opplæringsopplegg me får tilbod om frå Norsk Villreinsenter i 2013, der genetikk og små villreinområd er ynskt som tema.

Om dei ulike villreinstammene

Det har i 2012 vore jakt i fire av fem villreinområde. Under følgjer ein kort status for kvart område, slik det vart presentert på haustmøte i villreinnemnda.

Førdefjella

I Førdefjella var det i 2012 talt 85 dyr etter jakt. Dette talet har no helde seg høvesvis stabilt over fleire år. Kalvane i området i 2012 var store og fine, men det vart funne 4 normalt store, daude kalvar der dødsårsak er ukjend. Ved jaktstart var det 13 kalv. Det vart felt i alt 9 dyr under jakta. Bukkebeite heilt nede på innmark som ein har observert i området sidan 1994 fann ikkje stad i 2012 (med unnatak av kort visitt av 2 dyr). Bestandsamansetninga har utvikla

seg mot ein større andel bukk, noko som er eit bevisst val for å motverke genetisk utarming. Det er no kring 20 vaksne bukkar. Dyra har generelt god kondisjon og god storleik på kalven.

Sunnfjordfjella

Villreinområdet har no i alt 100 dyr (målsetting i bestandsplane: 150). Dette fordeler seg slik: Ytre: 22 dyr, 5 fine kalvar. Ikkje jakt i 2012. Midtre: fine kalvar, 12 kalv levde opp (1 død), 38 dyr etter jakt. Indre: låg rekruttering (2 kalv), er observert mykjer ørn i området. Stor bukkeandel i dette delområdet, ca. 40 dyr etter jakt. Totalt felt 11 dyr i området under jakta. Ein felling etter skade (rikosjett).

Bakteppe: tap av 30 dyr frå Indre område i 2011 og vedtak om å bygge kraftline gjennom midtre omr. same år. Vinteren er ein flaskehals. Særleg eitt av delområda (Indre) har nedgnagde vinterbeiter. Det er ikkje utveksling mellom dei tre delområda (indre, midtre og ytre). Når det gjeld ytre område nytter dyra berre areal aust for Blægja. Dei reiser sjeldan vest om Hestane.

Det har vore anleggsaktivitet i midte område i 2012, då ny 420 kV line er bygd gjennom området, inkl. gjennom kalvingsland. Villreinutvalet er, *etter* at det vart innført større omsynssone og iverksett meir avbøtande tiltak, nøgde med det praktiske samarbeidet med utbyggjar under anleggsarbeidet. Reinen trekte inn i lågareliggende område for vårbeite som vanleg, tidleg på våren. Kalvingslandet ligg i same område, noko opp i lisida. Då helikoptertrafikken med innflyging av betong sette i gong trekte dyra seg ut av området. Simlene fann ikkje ro og trekte lengre innover (austover) i villreinområde, og tok i bruk eit nytt område for å kalve. Kalvinga gjekk heldigvis godt. Dyra heldt seg i dette området utover forsommaren. Seinare freista dyra å ta seg vestover, men snudde like forbi den nye, halvferdige kraftlinja og reiste tilbake. Heldt seg i aust heile sommaren. I september trakk dyra igjen vestover mot vanleg nytta haustbeite, men trakk seg raskt attende. Me vonar biletet vert annleis når aktiviteten med bygging og linestrekking er avslutta.

Svarterbotn

Svarterbotnen hadde litt lågare kalvetilvekst enn forventa i år, det var 13 fine kalvar og ein liten. 2 av dei tildelte løyva vart halde igjen, og 10 dyr vart felt under jakta (i alt 15 løyver). Stamma talde 61 dyr etter gjennomført jakt. Utvalet freistar å halde bukkeandelen i totalt 30 % (15 5 av kvar kategori bukk) Pr. dato har bestanden 20% yngre bukk og 10% eldre bukk. Siste utsetting i området skjedde i 1996.

Lærdal/Årdal

Teljing i etterkant av jakt 2012 synte 270 dyr. Ein reknar med at det meste av dyra vart funne under teljinga. Det syner seg at veksten i stamma har stagnert. Villreinutvalet vurderar det slik at dette skuldast at kalvingsprosenten er lågare enn føreset i driftsplanen. Det var sett i høve til tidlegare år eit noko lågt kalvetal på simlene i 2012 (44%). Ny driftsplan vil verte utarbeidd og gjeldande frå 2013.

Vest-Jotunheimen

Stamma har teke seg godt opp, men veksten vart mindre enn venta i 2011 og 2012. Kalvingstal for 2010: 70 kalv, for 2011: 50 kalv og for 2012: 45 kalv. Berre 24% av simlene hadde kalv. Teljing i Juli 2012 synte 344 dyr, dvs. ei auke med 41 dyr frå året før. Den største utfordringa i høve forvaltinga av villreinstamma er å få dyra til å nytte heile området. Inntrykket er at dyra sin arealbruk er styrt av ulike hindringar og barrierar slik at dei ikkje får nytta seg av potensielle, gode beiteområde.

Bakteppe: Stamma har vore under oppbygging sidan 2007, og har i denne perioden vore freda for jakt. Det har vore gjennomført merking med gps-sendar av to simle i perioden. Området er sterkt belasta med fjellturisme, ikkje minst organiserte aktivitetar som kryssar viktige beiteområde både sommar og vinter. Som eit døme kan ein nemnd arrangementet High Camp i mai månad. Turrutene i arrangementet går gjennom gode beiter, men desse har ikkje vore nyttå sidan arrangementet vart sett i gong i 1996. I 2007 vart det påvist hjernemark i området. Dyra vert hindra i å kome seg inn til området med brear og fonner inne i Hurrungane, noko som gjer dei svært utsette for parasittar. I perioden 2001 – 12 er det i alt teke ut 25 jerv i fjellområdet. Dyra kryssar ikkje tindevegen i sommarsesongane. Vegen vert kryssa kun om vinteren. Dette er bekrefta av gps-data frå dei to merkte simlene.

Oppsummering; Utfordringar for forvaltinga

Motorferdsle har vore ei gjentakande utfordring i 2012. Det verkar som om det er ei liberal haldning til motorisert ferdslle i fleire av kommunane med villreinområde, og også i verneområdeforvaltinga for Naustdal-Gjengedal lvo. Det er berre dei to siste åra, etter påtrykk frå villreinnemnda, at villreinforvaltinga har fått betre innsyn og moglegheit for uttale i motorferdslesakar. Dette vil verte arbeidd vidare med i 2013.

Villreinnemnda fekk hausten 2012 svar frå DN på sine spørsmål kring utsetting av dyr i små villreinområde. Dette gjev forvaltinga av fleire av områda våre store utfordringar. Nemnda har sett genetikk på dagsorden, og er spente på nytt, pågående forskingsprosjekt på tema. Signala frå nasjonal forvalting har stor betydning for fleire av dei små villreinområda i Noreg, og saka bør setjast på dagsorden også nasjonalt.

Villreinnemnda synes og det er ein tendens til at små villreinområder får låg prioritet generelt i forvaltinga. Eit døme er 420 kV lina gjennom kalvingsland nyttå kvart einaste år siste 30 år i Sunnfjordfjella, noko me ikkje trur ville vorte tillate i eit større villreinområde.

Fleire av villreinområda har hatt ei lågare tilvekst enn venta i 2012. Kan det finnast felles problematikk for dette året eller er dette tilfeldig? I Sunnfjordfjella er det grunn til bekymring grunna den nye høgspentlinna. Simlene i det berørte delområde skifte kalvingsland dette året. Vest-Jotunheimen har kome opp i ei god stamme og det vert planlagd beskatning frå 2013. Ny bestandsplan er under arbeid.

Med dette vil vi få takke alle samarbeidspartnerar, spesielt villreinutvala som gjer en god jobb med bestandsplanlegging, dyreregistreringar og gjennomføring av planar.

08.03.2013

Astrid Lerum
- leiar -

Siri W. Bøthun
- sekretær -